

ZÂHİRÎ VE BATINÎ İLİM (6)

(...dünden devam)

Yüce Allah, âyetle rahmet ile ilmi birbirinden ayırmış; rahmeti indinden verdiğini, ilmi de ledünnünden öğrettiğini, bunlara bir insan elinin ermediğini bildirmiştir. Ledünn'ü, ind'inden daha özeldir.

Ledünnî 'ilm, kulluğun, Hakk'ın buyruğuna uymanın, O'na doğru ve ihlâs ile kulluk etmenin, ilmi Peygamber(s.a.v.)in mişkâtından almağa özen göstermenin ve ona gönülden itâ'at etmenin sonucudur. Böyle yapan kula, Allah, Kitâbının özel mânâlarını verir. Hz. Alî'ye: "Allah'ın Elçisi, size, başkalarına söylemediği özel bir şey söyledi mi?" diye sorulmuş: "Dâne'yi yaran, canlıyı yaratan Hakkı için hayır. Yalnız Allah'ın, Kitâbı üzerinde bir kuluna vereceği özel anlayış, (işte bize verilen budur. Bunun dışında bize özel bir şey söylenmemiştir)" demiştir. İşte Allah'ın Kitâbının gerçek mânâsını anlamak, ledünnî ilimdir.

**B) İlmin Üç Mertebesi: 'İlme'l-yakîn (□□□□□ □□), 'Ayne'l-yakîn (□□□□□ □□).
Hakka'l-yakîn (□□□□□ □□
□□□□□ □□
):**

Yakîn, kesin, hiçbir suretle sâhibine şüphe gelmeyecek ilim demektir. Mutasavvıflara göre yakîn, sırrın (yani kalb gözünün) açılmasıyla ğaybi (gizli bilgileri) görmektir. Yakînin üç derecesi vardır: 'İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn. 'İlme'l-yakîn, delîllere dayanılarak öğrenilen kesin bilgidir. 'Ayne'l-yakîn, kesinliği gözle görülen bilgi demektir ki mutasavvıflar bunu "beyân ile meydana gelen bilgi" diye açıklamışlardır. Hakk'al-yakîn ise kalb gözüyle görülerek alınan ilimdir. Demek ki 'ilme'l-yakîn, akıl sâhiplerinin; 'ayne'l-yakîn, ilim sâhiplerinin; hakk'al-yakîn, ma'rifet sâhiplerinin ilmidir.

Sülemî şöyle diyor: "İlme'l-yakîn, şerîatin zâhiridir, sünnete uymaktır. 'Ayne'l-yakîn, eylemlerde ihlâslı olmaktır. 'İlme'l-yakîn, kesbîdir, (çalışma ile elde edilir); 'ayne'l-yakîn vehbîdir (Allah tarafından verilir). 'İlme'l-yakîn, istidlâl (akıl yürütme) ile kazanılır; 'ayne'l-yakîn keşifle olur. 'İlme'l-yakîn, öğrenmekle, 'ayne'l-yakîn (mânâ yolunda) yürümekle hâsıl olur. 'İlme'l-yakîn, bir işe uymak; hakka'l-yakîn; Hakk'ı görmektir."

Söhreverdî de şöyle diyor: İmânın birkaç dalı, her dalının da ayrı bir ilmi vardır. İslâm (şerîat) ilimleri, dil ilmidir (lisanlardan duyularak öğrenilir); îmânın ilimleri kalb ilmidir (kalbe doğar). Kalb ilimlerinin de özel ve genel vasfı vardır. Bu ilimlerin genel vasfı yakîn ilmidir ki buna nazar ve istidlâl (gözlem ve kanıtlama) ile de ulaşılabilir. Bu bakımdan dünyâ âlimleriyle âhiret âlimleri, bu yolla ulaşılan yakîn ilminde ortaktırlar. Kalb ilimlerinin özel vasfı, âhiret âlimlerine mahsustur (dünyâ âlimlerinin onda payı yoktur). Bu vasıftaki yakîn ilmi, mü'minlerin kalblerine inip, îmânlarına îmân katan sekîne'dir.

(devamı yarın..)